

قیام مردم تبریز، نماد هویت طلبی دینی

۲۶ بهمن ۱۴۰۰ ساعت ۱۲:۱۸

روز ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ بزرگترین تظاهرات خیابانی علیه رژیم شاه در تبریز برگزار شد. در این روز بسیاری از بانکها، ساختمان حزب رستاخیز، سینماها و مراکز دولتی توسط مردم به آتش کشیده شد. مجسمه های شاه تخریب شد. دهها نفر از مردم توسط قوای نظامی و پلیس به شهادت رسیدند و صدها نفر نیز زخمی شدند.

حادثه ۲۹ بهمن تبریز که در چهلمین روز شهدای قیام خونین شهر قم به وقوع پیوست، از روزهای ماندگار انقلاب اسلامی ایران به شمار می رود. دو روز پس از انتشار مقاله «ایران و ارتجاع سرخ و سیاه» در روزنامه اطلاعات که در آن به امام خمینی توهین شده بود، در ۱۹ دی ۱۳۵۶، مردم و طلبه های علوم دینی در قم دست به تظاهرات زدند. مأموران حکومت پهلوی با یورش به این تظاهرات عده ای را شهید و مجروح کردند.

با نزدیک شدن به اربعین شهدای قم مراجع تقلید، آقایان: سیدمحمدرضا گلپایگانی، سیدشهاب الدین مرعشی نجفی و سیدکاظم شریعتمداری با انتشار اعلامیه هایی روز شنبه ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ را به مناسبت چهلم شهدای ۱۹ دی قم عزای عمومی اعلام کردند و خواستار اعتصاب عمومی در سراسر کشور شدند.

در ۲۵ بهمن ۱۳۵۶ نیز یازده نفر از علمای تبریز، از جمله آیت الله محمدعلی قاضی طباطبایی، از مردم تبریز خواستند که روز شنبه ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ به مناسبت چهلم شهدای قم از ساعت ده تا دوازده در مسجد میرزا یوسف مجتهدی «قزلی» واقع در ابتدای بازار در مراسم سوگواری شرکت کنند.

گروههایی از مردم تبریز یکی دو ساعت زودتر در مقابل مسجد اجتماع کردند، ولی مأموران ساواک به خادم مسجد قزلی، اجازه ندادند در مسجد را باز کند. سرگرد حسین حق شناس، رئیس کلانتری شش تبریز، با مأموران خود مقابل مسجد ایستاده بود. در همین حال محمد تجلا، یکی از دانشجویان دانشگاه آذربادگان (تبریز)، به سرگرد گفت: «چرا از ورود مردم به مسجد جلوگیری می کنید؟» حق شناس در جواب با توهین گفت: «مگر نمی بینید که در طویله تان را بسته ایم.» در پی این اهانت، تجلا با آجر به طرف سرگرد حمله ور شد و او نیز با شلیک گلوله ای محمد را به شهادت رساند. به دنبال این اقدام، درگیری شدیدی آغاز شد و مردم در خیابان های شهر دست به تظاهرات زدند.

مردم به خشم آمده، در مسیر تظاهرات خود ۴۳ بانک، شرکت تعاونی روستایی، ساختمان حزب رستاخیز، سینما متروپل، سینما کریستال، دهها مشروب فروشی، شش دستگاه خودرو کلانتری و... را به آتش کشیدند و شیشه های ساختمان «انجمن

فرهنگی ایران و آمریکا» را خُرد کردند. یکی از شعارهای مردم تبریز در هنگام تظاهرات این بود: بیز بوشاهی ایسته میروخ، والسلام. (ما این شاه را نمیخواهی م). نیروهای امنیتی که غافلگیر شده بودند به سوی جمعیت آتش گشودند که شش نفر در همان روز و هشت نفر از مجروحان در روزهای بعد به شهادت رسیدند. در این درگیریهای خیابانی، بیش از صد نفر زخمی و حدود ششصد نفر بازداشت شدند. این درگیری تا بعد از ظهر ادامه پیدا کرد و سرانجام مأموران باکمک تانکهای چیفتن و نیروهای کمکی که از پادگانهای عجبشیر و مراغه به تبریز آمده بودند، موفق به خاموش کردن تظاهرات شدند.

بعد از این حادثه، بعضی از مقامات تبریز از جمله استاندار، سپهبد اسکندر آزموده، و رئیس ساواک آذربایجان شرقی، سرهنگ یحیی لیقوانی از کار برکنار شدند و هیأتی به ریاست ارتشبد جعفر شفت، جانشین رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران، برای بررسی این حادثه تعیین شد. آنان عوامل این حادثه را تعدادی از مردم منحرف و گمراه، نوکران استعمار سرخ و سیاه و بدخواهان ایران که از پیروزی انقلاب شاه و مردم در رنج و زیان هستند، معرفی کردند. این هیأت همچنین سرلشکر قهرمانی، رئیس شهربانی آذربایجان شرقی و سرگرد حق شناس، رئیس کلانتری شش تبریز را در این حادثه مقصر اعلام کرد.

در اسفند ماه همان سال جمشید آموزگار، نخست وزیر، در سفری به تبریز در تالار شهرداری این شهر گفت: «این اتفاق، کار مردم ما نیست و دستپخت آشوبگرانی است که مخفیانه وارد کشور شده اند و پس از تخریب شهر گریخته اند.»

امام خمینی در ۸ اسفند ۱۳۵۶ در پیامی به اهالی آذربایجان نوشت: «سلام بر اهالی شجاع و متدین آذربایجان عزیز! درون بر مردان برومند و جوان غیرتمند تبریز! درود بر مردانی که در مقابل دودمان خطرناک پهلوی قیام کردند و با فریاد «مرگ بر شاه» خط بطلان بر گزافه گویی های او کشیدند! زنده باشید مردم مجاهد عزیز تبریز...»

۲۹ بهمن ۱۳۵۶ نخستین چهلمی بود که زنجیروار در سال ۱۳۵۷ش امتداد پیدا کرد و منجر به پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ شد.

دایره المعارف انقلاب اسلامی، سوره مهر، وابسته به حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، ج ۱، صص ۱۹۶ و ۱۹۷
منبع: موسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۲۶۴۷/مردم-قیام-تبریز-مردم-قیام-۳۲۶۴۷>